

verbindingsmateriaal. De stemming was gedeprimeerd, vooral bij de troepen uit de vakken waar geen schot gelost was. Daar was het de militairen een volslagen raadsel dat zij een stelling die goed ingericht was, verlaten moesten om terug te gaan achter de Zuid-Willemsvaart waar zich geen enkele bunker of loopgraaf bevond.

Aan de Duitse kant hadden de tanks van de 9de *Panzer-Division* in de loop van de middag de Maas bij Gennep bereikt. De pontonbrug was er klaargekomen, maar een eerste tank die er gebruik van maakte, reed haar stuk. De reparatie kostte tijd. Een verkeersregeling was er niet, het kwam op de oostelijke oever tot gigantische opstoppingen: 'drie colonnes naast elkaar, die ieder voorrang wilden hebben, trachtten over te gaan.'¹ In de avonduren liet de betrokken Duitse divisiecommandant die voortdurend op zijn fiets in de weer was, door de *Feldgendarmerie* de wegen vrijmaken. Toen konden de tanks eindelijk voorwaarts. 's Nachts om 1 uur 20 begon de 9de *Panzer-Division* in haar geheel de brug te passeren, tank na tank bereikte de westelijke oever – voorwaarts ging het: richting Mill, en daarachter: richting Moerdijk.

Van Mook tot Arnhem

De verkeersopstopping te Gennep was gevolg van het feit dat de 9de *Panzer-Division* hier de Maas passeren moest in plaats van (zoals oorspronkelijk de Duitse bedoeling was) bij Grave. Om Grave te bereiken moesten de Duitsers evenwel eerst over het Maas-Waalkanaal heen dat in de buurt van Mook begint en even ten westen van Nijmegen in de Waal uitkomt. Over het kanaal lagen verkeersbruggen bij Heumen, Malden, Hatert en Neerbosch; bij Neerbosch lag ook een spoorbrug (lijn Nijmegen-Den Bosch). Nu waren, zoals wij in ons vorig deel beschreven, door *Abwehr*-detachementen omstreeks *X-Zeit* aanslagen uitgevoerd op de bruggen bij Heumen, Malden en Hatert. Die bij Heumen en Malden vielen daarbij in Duitse handen. De brug bij Malden werd evenwel kort nadien met een stoutmoedige aanval heroverd en tot springen gebracht maar bij Heumen gelukte dat niet, en zulks sloot grote gevaren in. De afstand van Heumen naar Grave bedraagt slechts acht kilometer en, zoals wij reeds weergaven, ging de brug bij Grave pas om kwart voor zeven de lucht in, bijna drie uur nadat die bij Heumen in Duitse handen gevallen was. De twee Duitse bataljons evenwel die als *Gruppe Grave* over

¹ A.v., p. 169.